

**MEMO – ОПШТИ ПРАВИЛА ЗА РАБОТА НА ОРГАНИЗИРАНИОТ ПАЗАР НА
ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА**

Содржина

1 Дефиниции и поими	4
2 Општи одредби и тела.....	8
2.1 Организација на пазарот	8
2.2 Општи принципи	9
2.2.1 Правила.....	9
2.2.2 Тела на организираниот пазар на електрична енергија	9
2.2.3 Учество на организираниот пазар на електрична енергија	10
2.3 Правна и регулаторна рамка.....	10
2.3.1 Правила и прописи	10
2.3.2 Договор за учество	10
2.3.3 Општи правила за организиран пазар на електрична енергија	10
2.3.4 Оперативни правила	11
2.3.5 Правила за клиринг и финансиско порамнување.....	11
2.3.6 Официјални пазарни известувања	11
2.3.7 Применливи закони и прописи	11
2.3.8 Решавање спорови	11
2.3.9 Толкување	12
2.4 Тела на берзата	12
2.4.1 Одбор за организиран пазар	12
2.4.2 Надзор на пазарот	14
3 Прием.....	15
3.1 Учесници на организираниот пазар на електрична енергија	15
3.1.1 Учесник на пазарот	15
3.1.2 Видови на учесници на пазарот	16
3.2 Прием на учесници на организираниот пазар	17
3.2.1 Општи услови за прием на учесници на организираниот пазар	17
3.2.2 Способност за купување и продавање електрична енергија	17
3.2.3 Прием на организираниот пазар.....	17
3.2.4 Потребна документација за прием	18
3.2.5 Овластени застапници.....	19
3.3 Услови за порамнување на трансакции.....	19
3.4 Услови за технички пристап	19
3.4.1 Услови	19

3.4.2	Кориснички сметки за тргување	19
3.4.3	Кориснички сметки за клиринг	20
3.5	Прием на трговци на пазарот	20
3.5.1	Прием на трговци на пазарот	20
3.5.2	Идентификација на трговците	20
3.5.3	Вештини	20
3.6	Постапка	21
3.6.1	Времетраење на учеството на пазарот	21
3.6.2	Доставување информации	21
3.6.3	Право на престанок или суспензија на учеството на организираниот пазар од страна на учесникот на пазарот	22
3.6.4	Право на престанок или суспензија на учеството на организираниот пазар од страна на ООПЕЕ	22
3.6.5	Суспензија од тргување поради отсуство на потребниот договор за балансна одговорност	23
3.6.6	Последици од престанокот или суспензијата на учеството на организираниот пазар 23	
3.6.7	Право на тргување во случај на суспензија или престанок на учеството на организираниот пазар	23
4	Договори, пазарни зони и пазарни сегменти	24
4.1	Договорни трансакции	24
4.2	Извршување на договорните трансакции	24
4.3	Котирање на договорни трансакции	24
4.4	Одлука да не се отвораат договорни трансакции за тргување	25
4.5	Отповикување и суспензија на приемот на продукти	25
4.6	Територија на организираниот пазар на електрична енергија	26
4.7	Пазарни сегменти	26
5	Тргување	26
5.1	Принципи	26
5.2	Налози	26
5.3	Процес на совпаѓање на договорните трансакции	28
5.4	Разно	28
5.5	Завршни одредби	29

1 Дефиниции и поими

Член 1

(1) Одделни изрази употребени во овие правила го имаат следното значење:

- 1) “Подносител на барање” е правно лице кое доставува барање за учество на организираниот пазар до MEMO.
- 2) “Аукција” е постапка за извршување трансакции по временскиот период во кој налозите внесени во книгата на налози од страна на учесниците на пазарот се акумулираат, но не се извршуваат.
- 3) “Овластени застапници” се лица именувани од учесниците на пазарот, избрани од нивните вработени, под нивно овластување или кои настапуваат во нивно име, за да бидат контакт лица на MEMO за завршување на административните постапки во согласност со Правилата за организиран пазар на електрична енергија.
- 4) “CET” е средноевропско време.
- 5) “CEST” е средноевропско летно време.
- 6) “Доверливи информации” се сите информации, без разлика дали се означени како доверливи или не, вклучувајќи, но не ограничувајќи се на податоци, слајдови, студии, планови за истражување на пазарот, маркетинг планови, концепти, дизајни, алгоритми, резултати од испитување, процеси, формули, извештаи, записи, наоди, финансиски информации, податоци за клиенти без разлика дали се анонимни или не, стручно знаење, софтвер, компјутерски планови, дијаграми, деловни планови, пронајдоци или идеи, содржини на дискусии/преговори помеѓу страните или нивните соодветни партнери, службеници, директори, вработени, подизведувачи, застапници, професионални советници, надворешни консултанти, претставници на осигурителни компании, адвокати, добавувачи или оператори на ИТ системите на страните, кои се директно или индиректно поврзани со активностите на тргување на страните на организираниот пазар на електрична енергија, кои една страна ги обезбедува или до кои овозможува пристап усно, писмено, во електронска форма или во каква било друга форма за другата страна во врска со или во контекст на дозволената цел, како и во врска со содржината на Правилата и прописите, со единствен исклучок на „достапните информации“.
- 7) “Договорна трансакција” е комерцијален договор со кој се тргува на организираниот пазар на електрична енергија, чии спецификации и параметри се опишани во Правилата за организираниот пазар на електрична енергија.
- 8) “Договорен застапник” е директен учесник именуван од индиректен учесник, во чие име и за чија сметка тргува, како што е наведено во Договорот за тргување како индиректен учесник.
- 9) “Вкрстено тргување” е трансакција во која учесникот на пазарот се појавува и на страната за купување и на страната на продажба за истиот производ.
- 10) “Скратување” е ситуација во која налозите за купување и продавање не се усогласени, при што се достигнуваат техничките ценовни ограничувања на дел од аукција.

- 11) “Пазар ден-однапред” е пазар за трансакциите направени на денот пред испораката до времето на затворање за номинации, дефинирано со Правилата за организираниот пазар на електрична енергија.
- 12) “Податоци” се податоци за учество и податоци за пазарот.
- 13) “Испорака” е внесување или повлекување електрична енергија во електроенергетски систем, односно на пазарот на електрична енергија во Република Северна Македонија а согласно трансакциите направени на организираниот пазар на електрична енергија.
- 14) “Ден на испорака” е ден на кој се испорачуваат договорните трансакции склучени на организираниот пазар на електрична енергија на MEMO.
- 15) “Директен учесник” е учесник на пазарот кој тргува на организираниот пазар на електрична енергија на MEMO во свое име и кој може да биде назначен од индиректен учесник да тргува во негово име и за негова сметка.
- 16) “Организиран пазар” е електронска платформа на која се тргува со договорни трансакции на организираниот пазар на електрична енергија на MEMO.
- 17) “Учесник на пазарот” е правно лице кое склучило Договор за учество на организираниот пазар со MEMO.
- 18) “Трговец на пазарот” е лице кое е овластено да тргува во име на учесник на пазар.
- 19) “Рок на истекување на договорна трансакција” е период за испорака на договорна трансакција. Зависи од спецификациите на договорната трансакција. На пример, може да биде еден час, 15 минути или една година.
- 20) “Дебаланс” е разлика помеѓу остварените и номинираните физички распореди за секој пресметковен интервал, вклучувајќи ги сите количини кои произлегуваат од трансакциите на организираниот пазар.
- 21) “Интерконективен капацитет” е капацитет за прекуграничен пренос на електрична енергија на интерконективните водови.
- 22) “Индиректен учесник” е учесник на организираниот пазарот, кој тргува индиректно преку друг учесник на пазарот наречен директен учесник, кој настапува во негово име и за негова сметка како договорен застапник.
- 23) “Поврзан пазар” е механизам за интегрирање на пазарите на електрична енергија од различни физички зони, како и имплицитен, пазарен и недискриминаторски метод за координирано формирање на цените и распределба на интерконективниот капацитет на пазарот ден-однапред.
- 24) “Пазарно известување / известување” е документ издаден од MEMO за известување на учесниците на пазарот.
- 25) “Пазарен сегмент” е пазар ден-однапред или пазар во тековниот ден.
- 26) “ООПЕЕ” е оператор на организираниот пазар на електрична енергија.
- 27) “Книга на налози” е централизација од страна на системот за тргување на налозите за купување и продажба и рангирање врз основа на приоритетот за извршување утврден со алгоритмот за поврзување.
- 28) “Налози / понуди” се електронски документи, со кој учесникот на организираниот пазар ја доставува цената и количината за која сака да направи трансакција во договорна трансакција.

- 29) “Плаќање” е обврска за плаќање, која настанала како резултат на трансакцијата направена на организираниот пазар на електрична енергија.
- 30) “Електропреносен систем” е високонапонска мрежа управувана од операторот на електропреносниот систем.
- 31) “Ценовник” е збир на надоместоци кои ги плаќаат учесниците на пазарот при тргување на организираниот пазар на електрична енергија на MEMO, како што е опишано во Оперативните правила.
- 32) “Правила и прописи” се збир на документи издадени од MEMO и поврзани со организираното тргување со електрична енергија.
- 33) “Налог со поединечен договор” е налог поврзан со договорна трансакција со еден рок на истекување.
- 34) “Технички правила за пристап” се правила кои се однесуваат на конфигурацијата и инсталирањето на системите за тргување.
- 35) “Испит за трговци” е испит со кој се стекнува квалификација за трговец на организираниот пазар на електрична енергија на MEMO.
- 36) “Сметка за тргување” е корисничко име и лозинка со кои се овозможува пристап до системите за тргување.
- 37) “Договор за учество” е договор помеѓу учесникот на организираниот пазар и MEMO.
- 38) “Систем за тргување” е електронски систем со кој управува MEMO или давател на услуги именуван од MEMO, со кој на учесниците на пазарот им се овозможува да тргуваат на пазарните сегменти на MEMO.
- 39) “Договорена каматна стапка” е каматна стапка за средствата на депозитната сметка во банка за порамнување, утврдена со протокол за соработка со банката за порамнување.
- 40) “Протокол за соработка со банка” е протокол за соработка помеѓу банката за порамнување и MEMO за регулирање на меѓусебните обврски.
- 41) “Договор за каматни стапки” е Договор помеѓу банката за порамнување и давателот на услуги за каматните стапки на средствата на депозитната сметка.
- 42) “Банкарски систем” е систем кој го користи банката за порамнување за вршење финансиски порамнувања.
- 43) “Банкарска гаранција” е форма на финансиска гаранција која се обезбедува согласно Правилата.
- 44) “Работен ден” е секој ден од понеделник до петок, на кој може да се врши платен промет.
- 45) “Клиринг” се збир на постапки кои вклучуваат регистрација, фактурирање како и обезбедување на финансиски гаранции за обезбедување на трансакциите.
- 46) “Евиденција за клиринг” е документот за порамнување и поврзаните извештаи кои обезбедуваат информации за постапките кои се спроведуваат при клиринг на финални трансакции.
- 47) “Застапник за клиринг” е лице номинирано од учесникот на пазарот и прифатено од ООПЕЕ како застапник за клиринг овластен да дејствува во насока на соодветно исполнување на обврските за клиринг на организираниот пазар во име на учесникот на организираниот пазарот

- 48) “Систем за клиринг” е целината на сите хардверски и софтверски уреди и сите компоненти кои се неопходни за поврзување на инфраструктурата за клиринг, кои ја формираат техничката база за имплементација на клиринг во електронскиот систем.
- 49) “Клиринг трансакција” е трансакција воспоставена во рамките на процесот на регистрирање на финалната трансакција која е предмет на клиринг, која претставува основа за финансиско порамнување.
- 50) “Неисполнување” е чинот на неисполнување обврски.
- 51) “Неисполнување на обврски” е настан при кој учесник на пазарот не ги исполнил своите обврски согласно правилата или појава на инцидент и/или постоење на околности врз основа на кои операторот на пазарот може да заклучи дека учесник на организираниот пазарот не е во можност или се очекува дека нема да биде во можност да ги исполни неговите обврски.
- 52) “Депозитна сметка” е банкарска сметка отворена во банка за порамнување на која се чуваат финансиските гаранции уплатени како паричен депозит.
- 53) “Депозитна потсметка” е сметка отворена на име на учесник во клиринг во рамките на депозитната сметка.
- 54) “Финансиска гаранција” е секое обезбедување кое учесник на пазарот е должен да го достави како гаранција за исполнување на неговите обврски наспрема операторот на пазарот.
- 55) “Финансиско порамнување” е постапка на исполнување на финансиски обврски кои произлегуваат од финалните трансакции склучени од учесник на пазарот.
- 56) “Мултилатерален механизам за клиринг” е механизам за клиринг обезбеден од операторот на пазарот како централна договорна страна за сите финансиски права и обврски од трансакциите кои се предмет на клиринг, кое ќе резултира во едно пребиено финансиско право и/или обврска на една страна од кој било број на такви трансакции во врска со централната договорна страна.
- 57) “Неработен ден” е секоја сабота, недела или државен празник во Република Северна Македонија на кои не може да се изврши платен промет.
- 58) “Нето доверител” е учесник на пазарот кој во однос на поединечен ден на порамнување има нето финансиски побарувања од MEMO.
- 59) “Нето должник” е учесник на пазарот кој во однос на поединечен ден на порамнување има нето финансиски обврски кон MEMO .
- 60) “Извештај за пребивање” е извештај обезбеден од операторот на пазарот за пребиените финансиски побарувања и обврски согласно регистрацијата на поединечните финални трансакции, преземени или доделени на операторот на пазарот во мултилатералниот механизам за клиринг.
- 61) “Сметка за порамнување” е банкарска сметка отворена во банката за порамнување преку која се врши нето финансиско порамнување.
- 62) “Банка за порамнување” е банка во кој операторот на пазарот има отворено сметка за порамнување и депозитна сметка. Банката за порамнување може да биде или комерцијална банка или самиот систем за порамнување.
- 63) “Ден на порамнување” е ден на кој се врши порамнување на организираниот пазар на електрична енергија.

64) “Документ за порамнување” е дневен извештај за порамнување за купување или продажба на електрична енергија на часовно ниво за цели на дневно финансиско порамнување.

65) “Законска казнена камата” е камата која треба да ја плати учесник на пазарот согласно важечките закони во местото на деловно работење на операторот на пазарот, ако не ги исполни навремено своите финансиски обврски.

2 Општи одредби и тела

2.1 Организација на пазарот

Член 2

- (1) MEMO ДООЕЛ Скопје е друштво кое поседува лиценца за вршење на енергетската дејност организирање и управување на пазарот на електрична енергија.
- (2) MEMO ДООЕЛ Скопје е назначен за оператор на организираниот пазар на електрична енергија: во согласност со Член 90 од Законот за енергетика **Error! Bookmark not defined.** и неговата лиценцата за вршење енергетска дејност организирање и управување на пазарот на електрична енергија е надополнета со правата и обврските на операторот на организираниот пазар на електрична енергија.
- (3) Операторот на организираниот пазар на електрична енергија, во овие Правила ќе се означува како ООПЕЕ или MEMO .
- (4) ООПЕЕ е должен:
 - а) да воспостави и да управува со организираниот пазар со електрична енергија;
 - б) да воспостави и да управува со системот за клиринг за организираниот пазар на електрична енергија;
 - в) да ги регистрира и да води евиденција за учесниците на организираниот пазар на електрична енергија;
 - г) да објавува пазарни известувања кои се неопходни за непречена организација, работа и извршување активности поврзани со организираниот пазарот на електрична енергија;
 - д) да прима налози од учесниците на организираниот пазар на електрична енергија;
 - ѓ) да организира и спроведува тргување на организираниот пазар на електрична енергија;
 - е) да ги утврдува цените и резултатите од обемот на тргување за организираниот пазар на електрична енергија;
 - ж) да извршува задачи за регистрација, клиринг и финансиско порамнување на трансакции;
 - з) да го одржува и ажурира календарот за тргување и клиринг;

j) други задачи предвидени со Законот за енергетика, Правилата за пазарот на електрична енергија, Правилата за балансирање на електроенергетскиот систем и други применливи прописи.

- (5) MEMO нема да се вклучува во активности за тргување, освен кога е овластен да го стори тоа согласно Законот за енергетика **Error! Bookmark not defined.**, Правила за пазарот на електрична енергија, Правилата за балансирање на електроенергетскиот систем или други важечки прописи.
- (6) Во случаите од ставот (5), MEMO ќе внесува само неограничени налози со поединечна договорна трансакција (налози независни од цената), односно налози за продажба без ограничување на цената и тие се извршуваат по цена утврдена со алгоритмот;
- (7) MEMO може да склучува договори за делегирање на дел од неговите оперативни задачи во врска со работењето на организираниот пазар на електрична енергија. MEMO ќе ги извести учесниците на пазарот за името на неговиот подизведувач, како и за делегираните активности преку доставување на пазарно известување. Без оглед на горенаведеното, MEMO во секој случај ќе продолжи да биде одговорен пред учесниците на пазарот за работењето на организираниот пазар без разлика дали извршувањето на одредена задача е делегирана или не.

2.2 Општи принципи

2.2.1 Правила

Член 3

- (1) Овие Правила се донесени согласно член 90 став 2 точка 4 од Законот за енергетика.
- (2) Овие Правила се составени од следните делови:
 - а) Општи правила за работа на организираниот пазар на електрична енергија
 - б) Оперативни правила
 - в) Правила за клиринг и финансиско порамнување на организираниот пазар на електрична енергија
 - г) Кодекс на однесување

2.2.2 Тела на организираниот пазар на електрична енергија

Член 4

- (1) За да се обезбеди независен, надворешен и стручен надзор на функционирањето на организираниот пазар на електрична енергија, формирани се следните тела согласно овие Правила:
 - а) Одбор за организираниот пазар и

- б) Тим за надзор на пазарот.
- (2) Одборот за организиран пазар е тело избрано од учесниците на пазарот, кое носи одлуки поврзани со Правилата за организираниот пазар на електрична енергија и со општите одлуки поврзани со организираниот пазар на електрична енергија.
 - (3) Надзорот на пазарот како независно тело секојдневно го следи организираниот пазар и неговите учесници.

2.2.3 Учество на организираниот пазар на електрична енергија

Член 5

- (1) Учесството на организираниот пазар на електрична енергија вклучува оперативно вклучување во системот/системите за тргување и системот за клиринг на ООПЕЕ.
- (2) Учесникот на организираниот пазар на електрична енергија, а во понатамошниот текст учесник на пазарот или само учесник, ќе учествува во тргувањето и клирингот на организираниот пазар на електрична енергија по неговиот прием на пазарот и по исполнувањето на условите согласно Правилата.

2.3 Правна и регулаторна рамка

2.3.1 Правила и прописи

Член 6

- (1) При работењето на организираниот пазар на електрична енергија, сите учесници на пазарот, без разлика дали се директни или индиректни учесници, се должни во секое време да ги почитуваат правилата и прописите, кои ги прифаќаат во целост со склучувањето на договор за учество со MEMO .

2.3.2 Договор за учество

Член 7

- (1) Договорот за учество се склучува меѓу MEMO и учесникот на пазарот и тој претставува стандарден договор објавен од MEMO . Во случај на индиректно учество на пазарот се склучува Договор за учество и тој треба да биде потпишан и од индиректниот учесник и од директниот учесник на пазарот, кој пак е назначен од индиректниот учесник да тргува во негово име и за негова сметка (како негов „Договорен застапник“).
- (2) Во случај на конфликт помеѓу одредбите на договорот и правилата и прописите, правилата и прописите ќе имаат предимство пред договорот за учество.

2.3.3 Општи правила за организиран пазар на електрична енергија

Член 8

- (1) Општите правила за организиран пазар на електрична енергија ги регулираат условите под кои ООПЕЕ ги извршува своите должности и под кои учесниците тргуваат на пазарот.

2.3.4 Оперативни правила

Член 9

- (1) Оперативните правила ги утврдуваат општите услови за обезбедување услуги, како и деталите за договорот за учество, параметрите за тргување, видови на надоместоци и техничките правила за пристап на организираниот пазар.

2.3.5 Правила за клиринг и финансиско порамнување

Член 10

- (1) Правилата за клиринг и финансиско порамнување ги утврдуваат општите услови за клирингот и финансиското порамнување склучените трансакции на организираниот пазар.

2.3.6 Официјални пазарни известувања

Член 11

- (1) Преку доставување на пазарни известувања ООПЕЕ ги известува учесниците на пазарот и подносителите на барање за учество во контекст на нивниот прием, за сите измени на овие правила и сите последователни измени и дополнувања, како и за додатоците кон правилата за работа на организираниот пазар на електрична енергија, со кои се дополнуваат одредбите на правилата за работа на организираниот пазар на електрична енергија и претставуваат нивен составен дел,

2.3.7 Применливи закони и прописи

Член 12

- (1) Сите прашања поврзани со овие правила, тргувањето, клирингот и сродните активности се регулираат со важечките правни прописи.
- (2) Трансакциите ќе се смета дека се склучени во Скопје, РС Македонија.
- (3) За место во кое се врши клирингот на трансакциите се смета местото на деловно работење на ООПЕЕ.

2.3.8 Решавање спорови

Член 13

- (1) Сите спорови, кои произлегуваат од или во врска со правилата и/или тргувањето и/или клирингот помеѓу ООПЕЕ и учесниците на пазарот или помеѓу самите учесници на пазарот ги решава ООПЕЕ.

- (2) Против одлуката на ООПЕЕ може да се поднесе приговор до Регулаторна комисија за енергетика и водни услуги на Република Северна Македонија, во понатамошниот текст РКЕ. Приговорот не го одложува извршувањето на одлуката.

2.3.9 Толкување

Член 14

- (1) Насловите во правилата немаат влијание врз нивното толкување.
- (2) Ако некои одредби од правилата станат целосно или делумно невалидни или неспроведливи, тоа нема да влијае на валидноста или спроведливоста на останатите одредби. Во случај на спор по тоа прашање ќе се постапува како што е дефинирано со важечкото законодавство.
- (3) Сите временски референции во правилата се однесуваат на CET и CEST.

2.4 Тела на берзата

2.4.1 Одбор за организиран пазар

2.4.1.1 Состав на одборот за организиран пазар

Член 15

- (1) Составот на одборот за организиран пазар ја одразува различноста на економските и корпоративните профили помеѓу различните категории на учесниците на пазарот. Одборот за организиран пазар се состои од најмалку пет (5) членови, кои може да бидат застапници на учесниците на пазарот, со исклучок на експерти или стручни лица именувани во нивно лично својство („други страни“).
- (2) Членовите на одборот за организиран пазар се избираат за период од две години. Изборот и работење на одборот за организиран пазар се утврдуваат со посебни правила кои ги донесува ООПЕЕ. Првиот состав на одборот за организиран пазар го избира ООПЕЕ.
- (3) Одборот за организиран пазар се состанува по потреба, но најмалку еднаш квартално.
- (4) По барање на ООПЕЕ или мнозинство од членови на одборот, одборот има обврска да закаже седница на одборот за организиран пазар.

2.4.1.2 Должности и овластувања на одборот за организиран пазар

Член 16

- (1) Одборот за организиран пазар ги има следните овластувања:
 - а) да предлага измени и дополнувања на правилата за организиран пазар на електрична енергија или да дава мислење за предлозите на ООПЕЕ, кои се предмет на одобрение од РКЕ;

- б) да одобрува одлуки на ООПЕЕ за воведување нови производи на пазарот,
 - в) да побара од ООПЕЕ да достави извештај за пазарното опкружување и активностите, проектите, промените на пазарите и производите и активностите за надзор на пазарот на начин што не го открива идентитетот на пазарните учесници.
- (2) Одборот за организиран пазар не смее да носи одлуки, кои би имале неразумни економски или стратешки последици врз ООПЕЕ.

2.4.1.3 Претседател на одборот за организиран пазар и заменик претседател

Член 17

- (1) На првата седница по изборот, одборот за организиран пазар ќе избере претседател и најмногу двајца негови заменици од своите членови со тајно гласање.
- (2) Претседателот претседава со седниците на одборот за организиран пазар, а во случај на негова спреченост, тоа го прави еден од неговите заменици.
- (3) Ако претседателот и замениците се спречени да учествуваат во работата на одборот, својството на претседавач ќе го преземе најстариот по возраст член на одборот за организиран пазар.

2.4.1.4 Кворум за одлучување и одлуки на Одборот за организиран пазар

Член 18

- (1) Одборот за организиран пазар има кворум за одлучување, ако повеќе од половина од неговите членови се присутни на седницата, лично или уредно застапувани од друг член врз основа на уредно доставување на известувањето за одржување седница.
- (2) Одлуките се носат со просто мнозинство на дадените важечки гласови. Во случај на еднаков број гласови, предлогот ќе се смета за одбиен.
- (3) Одлуките може да се носат и по писмен пат или електронска комуникација. Предлогот ќе се смета за усвоен, ако повеќе од половина од членовите на одборот за организиран пазар одговориле во предвидениот рок и ако мнозинството од членовите на одборот за организиран пазар се согласни со предлогот.
- (4) Содржината и исходот од состаноците и процесот на одлучување се евидентираат во писмена форма и записникот го потпишуваа учесниците на состанокот.

2.4.1.5 Обврска за доверливост на членовите на одборот за организиран пазар

Член 19

- (1) Членовите на одборот за организиран пазар се должни сите информации, кои ги добиваат во текот на извршувањето на нивните должности како членови на одборот за организиран пазар, да ги третираат како доверливи, освен ако таквите информации

се дел од објавите на одборот за организиран пазар или се јавно достапни на друг начин.

2.4.2 Надзор на пазарот

2.4.2.1 Надзор на пазарот

Член 20

- (1) ООПЕЕ од редот на своите вработени го основа тимот за надзор на пазарот како тело на организираниот пазар на електрична енергија, кое го покрива секој сегмент од пазарот посебно.
- (2) Членовите на тимот за надзор на пазарот се независни во нивното одлучување и во начинот на организирање и извршување на своите должности. Тие може да ги одбијат насоките од МЕМО по сопствено видување, ако истите се во спротивност со нивните задачи како тело за вршење надзор на пазарот.
- (3) ООПЕЕ може да побара од тимот за надзор на пазарот да спроведе истраги во рамките на своите должности.

2.4.2.2 Одговорности на тимот за надзор на пазарот

Член 21

- (1) Тимот за надзор на пазарот е должен да следи дали тргувањето во соодветниот пазарен сегмент се одвива во согласност со важечките правила и прописи, дали уредно се прави порамнувањето на трансакциите и да провери дали учесниците на организираниот пазар на електрична енергија се однесуваат во согласност со правилата за работа на организираниот пазар на електрична енергија.
- (2) Тимот за надзор на пазарот систематски и целосно ги евидентира и евалуира податоците за тргувања на организираниот пазар и порамнувањето на соодветните трансакции и ги спроведува сите неопходни истраги.
- (3) Ако тимот за надзор на пазарот има основано сомневање дека се направени повреди на правилата за работа на организираниот пазар на електрична енергија или на важечки законски одредби или наредби или дека постојат други неправилности, кои може да го нарушат уредното спроведување на тргувањето или порамнувањето на склучените трансакции, како и транспарентноста и интегритетот на организираниот пазар е должен веднаш да го извести ООПЕЕ и РКЕ.

2.4.2.3 Овластување на тимот за надзор на пазарот

Член 22

- (1) За извршување на своите задачи, тимот за надзор на пазарот може да спроведува посебни истраги.

- (2) Доколку е потребно, тимот за надзор на пазарот може да побара од учесниците на пазарот:
 - а) откривање информации и доставување документи;
 - б) откривање на крајниот вистински сопственик, односно корисник на трансакција.
- (3) Ако, тимот за надзор на пазарот утврди дека некоја трансакција не е во согласност со Правилата на организираниот пазар е должен веднаш да го извести ООПЕЕ и со одлука на ООПЕЕ, тој учесник на пазарот може да биде исклучен од тргување на организираниот пазар на електрична енергија.
- (4) Тимот за надзор на пазарот нема овластување да изрекува санкции, туку ги известува институциите кои се надлежни за изрекување санкции, односно ООПЕЕ и РКЕ.

2.4.2.4 Извештаи до Одборот за организиран пазар и ООПЕЕ

Член 23

- (1) Тимот за надзор на пазарот доставува месечни извештаи до ООПЕЕ, а доколку се побара, и до одборот за организиран пазар.

2.4.2.5 Споделување информации со надзорните органи

Член 24

- (1) ООПЕЕ целосно соработува со РКЕ со цел да се обезбеди хармонизирано, ефикасно тргување на македонскиот организиран пазар на електрична енергија.
- (2) Тимот за надзор на пазарот може да доставува податоци во врска со извршувањето на трансакции до органите надлежни за следење на тргувањето со електрична енергија, и да прима податоци од нив до степен до кој тоа е неопходно за да се обезбеди уредно тргување и порамнување на трансакциите на организираниот пазар.
- (3) Таквите податоци може да се доставуваат до органите од ставот (2) на овој член, ако тие и лицата ангажирани од нив имаат преземено обврска за доверливост. На органите мора да им се укаже дека информациите може да ги користат само за целите за кои се обезбедени.
- (4) Тимот за надзор на пазарот ќе го извести ООПЕЕ за тоа какви податоци размениле со надлежните органи.

3 Прием

3.1 Учесници на организираниот пазар на електрична енергија

3.1.1 Учесник на пазарот

Член 25

- (1) Учесник на пазар склучува договор за учество на организираниот пазар со MEMO и со тоа е овластен да тргува на пазарот.
- (2) Предуслов за станување учесник на пазарот е подносителот на барањето да е запишан во регистарот на учесници на пазарот на електрична енергија и да има регулирано балансна одговорност во согласност со правилата за пазарот на електрична енергија и правилата за балансирање.

3.1.2 Видови на учесници на пазарот

Член 26

- (1) Учесникот на пазарот може да биде директен или индиректен учесник.
- (2) Директните учесници се субјекти, кои се овластени да учествуваат во тргувањето на организираните пазари во однос на договорните трансакции со кои може да се тргува на организираниот пазар.
- (3) Директните учесници може комерцијално да се вклучат во трансакции за:
 - а) купување и продажба за своја сметка (сопствени трансакции) или
 - б) купување и продажба во свое име за сметка на трето лице (трансакции за клиенти).
- (4) Доколку се назначени од индиректни учесници за нивни застапници за да тргуваат во нивно име и за нивна сметка:
 - а) застапникот мора да биде примен во истите пазарни сегменти како и индиректен учесник кој што го застапува, при што нема можност за делумно застапување;
 - б) сите налози на индиректниот учесник ги доставува неговиот директен учесник во тргувањето.
- (5) Индиректните учесници се овластени да тргуваат индиректно преку директен учесник на пазарот назначен од нивна страна. Во таков случај, тргувањето го врши исклучиво директниот учесник, кој е назначен од индиректниот учесник.
- (6) Сите тргувања извршени од директниот учесник како застапник на индиректниот учесник ќе се смета дека се извршени од инволвирианиот индиректен учесник, при што индиректниот учесник ќе биде директно обврзан со тргувањата извршени од назначениот директен учесник и со сите одредби на Правилата и прописите.
- (7) Индиректниот учесник во целост одговара пред ООПЕЕ за неговите пазарни обврски, а особено во однос на финансиските обврски кои произлегуваат од договорите склучени во негово име, за негова сметка и на негов сопствен ризик од страна на директниот учесник назначен за негов застапник во тргувањето.

- (8) Сепак, директниот учесник како страна во договорот за индиректно тргување исто така останува директно одговорен за сите негови тргувања и други операции направени во име и за сметка на индиректниот учесник согласно овој договор, при што директните и индиректните учесници имаат солидарна одговорност кон МЕМО. Индиректниот учесник се откажува од правото за изјавување на побарување кон МЕМО за грешка направена од директниот учесник назначен од негова страна.

3.2 Прием на учесници на организираниот пазар

3.2.1 Општи услови за прием на учесници на организираниот пазар

Член 27

- (1) Подносителот на барањето е овластен да стане учесник на пазарот и со тоа да учествува во тргувањето на организираниот пазар, ако:
- а) ги исполнил барањата на ООПЕЕ во однос на доверливоста, бонитетот и економската способност на неговата компанија;
 - б) ги исполнил обврските кои произлегуваат од обврските за претпазливост што ги применува ООПЕЕ со цел да осигури правично и уредно работење на пазарот;
 - в) ги обезбедил сите соодветни овластувања за тргување со електрична енергија;
 - г) осигурил уредно порамнување на трансакцијата;
 - д) именувал трговци на организираниот пазар и
 - ѓ) е опремен со потребната техничка врска за тргување на системите на операторот на пазарот.

3.2.2 Способност за купување и продавање електрична енергија

Член 28

- (1) По барање на ООПЕЕ, подносителот на барањето треба да ги обезбеди сите одобренија, дозволи, лиценци и согласности од надлежните органи или слични договори кои се неопходни за тргување на организираниот пазар на електрична енергија и за аналогно постапување со склучените трансакции.
- (2) ООПЕЕ може во секое време и со определување посебен рок за достава да побара од подносителот на барањето да достави и дополнителни документи или информации. Во таа насока, по соодветна процена на околностите, тој може самостојно или преку застапник да спроведе проверка на подносителот на барањето на трошок на подносителот на барањето и да побара од подносителот на барањето да достави изјави и документи, за кои тој смета дека се соодветни.

3.2.3 Прием на организираниот пазар

Член 29

- (1) ООПЕЕ донесува одлука за прием на учесник на организираниот пазар на електрична енергија.
- (2) Барање за прием на организираниот пазар може да се поднесе за еден или повеќе сегменти.
- (3) ООПЕЕ има право да ги одбие барањата кои не се комплетни.
- (4) Кога овластува нови учесници на пазарот, ООПЕЕ врши проверка на документацијата за да се увери дека се исполнети сите барања за учество.
- (5) Ако се исполнети сите барања за учество, МЕМО го потпишува договорот за учество и испраќа известување за прием до новиот учесник на пазарот.
- (6) По приемот на известувањето за прием, новиот учесник на пазарот има право да внесува налози и да тргува на организираниот пазар.
- (7) Приемот на новиот учесник ќе биде објавен на веб-страницата на МЕМО.
- (8) Доколку ООПОЕЕ одлучи да не дозволи прием на некој подносител на барање, должен е да ги наведе причините за неговата одлука.

3.2.4 Потребна документација за прием

Член 309

- (1) Барањето за прием на пазарот го содржи следното:
 - а) Пополнет образец - Барање за прием на организираниот пазар
 - б) потпишан модел на договор за учество на организиран пазар;
 - в) документ дека е регистриран учесник на пазарот на електрична енергија во Република Северна Македонија; (ОПЕЕ го обезбедува по службена должност)
 - г) Тековна состојба.
- (2) Документи од ставот (1) на овој член се доставуваат до ООПЕЕ и може да бидат на македонски или на англиски јазик. Сите документи, кои се издадени на други јазици, се доставуваат на изворниот јазик заедно со превод на македонски или на англиски јазик заверен од овластен судски преведувач.
- (3) ООПЕЕ може да побара и дополнителни информации, кои се разумно потребни за да се земат предвид специфичните карактеристики на подносителот на барањето.
- (4) Подносителот на барањето гарантира дека информациите се точни и вистинити и истото ќе го докаже со доставување на оригиналните документи, и/или копии на оригиналните документи заверени на нотар, ако тоа е соодветно.

3.2.5 Овластени застапници

Член 31

- (1) Учесниците на пазарот се должни да именуваат најмалку еден овластен претставник, избран од редот на вработените под нивна надлежност или кои делуваат во нивно име, кој ќе биде контакт лице за административните постапки кои ќе се преземаат во согласност со правилата за работа на организираниот пазар на електрична енергија.
- (2) Учесниците на пазарот се должни да именуваат и:
 - а) претставник за испорака,
 - б) претставник за фактурирање/плаќање.

3.3 Услови за порамнување на трансакции

Член 32

- (1) Уредно порамнување на трансакциите на организираниот пазар на електрична енергија е обезбедено, ако:
 - а) Учесниците потпишале договор за учество на организиран пазар,
 - б) Учесниците ги доставиле бараните финансиски гаранции во согласност со правилата за клиринг и финансиско порамнување.

3.4 Услови за технички пристап

3.4.1 Услови

Член 33

- (1) Техничките барања за поврзување со системите за тргување на организираниот пазар се исполнети, ако учесникот на пазарот е опремен со ИТ уреди кои се во сообразност со правилата и прописите за техничката опрема. ООПЕЕ има право да ја провери сообразноста со наведените правила и прописи на лице место.
- (2) По барање на учесник на пазарот или подносител на барање, ООПЕЕ може да дозволи инсталирање на front-end системи во деловните простории на учесникот на пазарот надвор од земјата во која учесникот на пазарот или подносителот на барањето има регистрирано седиште, под услов примената и усогласеноста со правилата и прописите да се обезбедени и во земјата во која се сместени дополнителните канцеларии.

3.4.2 Кориснички сметки за тргување

Член 34

- (1) ООПЕЕ му доделува на учесникот на пазарот по една корисничка сметка за тргување заедно со кориснички имиња и лозинки за секој систем за тргување.

3.4.3 Кориснички сметки за клиринг

Член 35

- (1) Операторот на пазарот му доделува на учесникот на пазарот по една корисничка сметка за клиринг заедно со корисничко име и лозинка за пристап до порталот за клиринг.
- (2) Учесникот на пазарот може да побара од операторот на пазарот да ја модифицира или избрише постојната корисничка сметка за клиринг.

3.5 Прием на трговци на пазарот

3.5.1 Прием на трговци на пазарот

Член 36

- (1) Лицата кои имаат право да тргуваат на организираниот пазар (трговци на пазарот), ќе добијат прием од ООПЕЕ само ако се доверливи и ги поседуваат потребните професионални квалификации.

3.5.2 Идентификација на трговците

Член 37

- (1) Учесниците на пазарот работат на организираниот пазар на електрична енергија преку лица - трговци, кои се овластени од нив или настапуваат во нивно име. Учесниците се должни да го известат МЕМО за сите промени во листата на овластените трговци на пазарот.
- (2) Трговците на пазарот се идентификувани на платформата за тргување и тие се единствените лица, кои се овласти да доставуваат, менуваат или откажуваат налози.
- (3) Се смета дека налозите се внесени од учесникот на пазарот на негова сопствена одговорност. Учесниците не може да одбијат да преземат одговорност за дејствијата преземени од лице, кое настапува под нивно овластување или во нивно име, без разлика дали таквото лице е идентификувано како трговец на пазарот или не е. Исто така, учесниците не може да одбијат да преземат одговорност за дејствијата преземени од трговец на пазарот пријавен кај ООПЕЕ, без разлика дали трговецот настапува по овластување или во име на учесникот на пазарот, сè додека учесникот на пазарот не побара суспензија на тој трговец на пазарот.

3.5.3 Вештини

Член 38

- (1) Трговците на пазарот се должни да ги прочитаат сите документи издадени од ООПЕЕ, кои се однесуваат особено на:
 - а) структурата и опкружувањето на организираниот пазар,

- б) спецификациите на договорните трансакции,
 - в) користењето на системите за тргување,
 - г) механизмите за порамнување,
 - д) постапките за испорака,
 - ѓ) ризиците својствени за производите со кои се тргува.
- (2) Потребното стручно знаење се докажува преку полагање испит („Испит за трговци“), со кој се стекнува квалификација за трговец на македонскиот организиран пазар на електрична енергија управуван од МЕМО. Испитот го организира и спроведува МЕМО по што ќе издаде сертификат за положен испит за трговец.
- (3) На трговците кои поседуваат важечки сертификат издаден од оператор на организиран пазар кој користи идентична платформа за тргување како и ООПЕЕ, ООПЕЕ ќе им издаде сертификат без полагање на испитот од став (2) на овој член.

3.6 Постапка

3.6.1 Времетраење на учеството на пазарот

Член 39

- (1) Учеството на организираниот пазар на електрична енергија трае во периодот на важност на договорот за учество.

3.6.2 Доставување информации

Член 40

- (1) Учесниците на пазарот се должни веднаш да го известат ООПЕЕ за сите измени во фактичката или правната состојба, кои би можеле да доведат до тоа условите за прием повеќе да не се исполнети, а особено за измени:

а) во правниот статус на учесникот на пазарот, а особено:

- 1) измени во однос на усогласеноста со некои од условите за учество;
- 2) измени во информациите наведени во барањето за учество или во документите приложени кон барањето, пред се измени во обликот на организација, измени во статутот или промена на името на компанијата и друго;

б) организационата структура на учесникот на пазарот, ако таквите измени имаат влијание врз пристапот на организираниот пазар;

в) во законската или регулаторната рамка или во судската пракса, кои имаат влијание врз исполнувањето (способноста за исполнување) на барањата за учество и

почитувањето на овие правила за организираниот пазар од страна на учесникот на пазарот.

- (2) На барање на ООПЕЕ, сите учесници на пазарот се должни веднаш да ги достават сите документи поврзани со горенаведените измени.

3.6.3 Право на престанок или суспензија на учеството на организираниот пазар од страна на учесникот на пазарот

Член 41

- (1) Секој учесник на пазарот може делумно да се откаже од учеството на пазарот со доставување на писмено известување до ООПЕЕ.
- (2) Целосно откажување се прави со раскинување на договорот за учество и се регулира со одредбите на тој договор.

3.6.4 Право на престанок или суспензија на учеството на организираниот пазар од страна на ООПЕЕ

Член 42

- (1) ООПЕЕ има право во секое време да го суспендира или прекине, делумно или целосно, учеството на кој било учесник на пазарот преку суспензија или раскинување на договорот за учество со доставување на писмено известување до учесникот на пазарот во следните случаи:
 - а) Ако престанал да ги исполнува условите за прием согласно овие правилата .
 - б) Ако изврши повреда на некоја негова обврска предвидена со овие правилата, а особено ако:
 - 1) не ја исполнува обврската за плаќање на надоместоците за тргување;
 - 2) не ги почитува одредбите на кодексот на однесување;
 - 3) не ги исполнува техничките спецификации опишани во овие правила;
 - 4) во други случаи предвидени со овие правила.
- (2) Во горенаведените случаи ООПЕЕ со писмено известување има право веднаш да го суспендира учеството на учесникот на пазарот. Ако учесникот на пазарот не ја отстрани повредата во рок од 15 дена, ООПЕЕ ќе го извести учесникот на пазарот дека го раскинува договорот за учество. Раскинувањето на договорот ќе стапи на сила во рок од три дена од доставување на известувањето. До раскинување на договорот, учесникот на пазарот е должен да ги спроведува одредбите на овие правила.

3.6.5 Суспензија од тргување поради отсуство на потребниот договор за балансна одговорност

Член 43

- (1) Ако учесник на пазарот е суспендиран од пазарот на електрична енергија или ја загубил балансната одговорност согласно правилата за пазарот на електрична енергија или правилата за балансирање, учесникот е суспендиран од тргување на организираниот пазар.

3.6.6 Последици од престанокот или суспензијата на учеството на организираниот пазар

Член 44

- (1) Престанок или суспензија на учеството во организираниот пазар на:
- а) директен учесник резултира со:
 - 1) престанок/суспензија на тргувањето на организираниот пазар и, доколку е применливо,
 - 2) престанок/суспензија на користењето на портфолиото/портфолијата доделено/и на директниот учесник за да тргува во име и за сметка на индиректниот учесник/учесници;
 - б) индиректен учесник резултира со
 - 1) престанок/суспензија на правото за тргување на организираниот пазар
 - 2) престанок/суспензија на користењето на портфолиото/портфолијата доделени на директниот учесник за да тргува во име и за сметка на тој индиректен учесник/учесници.
- (2) Престанокот/суспензијата на учеството во организираниот пазар не го ослободува учесникот на пазарот од неговите обврски согласно правилата и прописите (обврски за плаќање, обврски за доверливост, обврски за доставување информации, обврски од одговорност и сл.), вклучувајќи ги и обврските кои произлегуваат од договорите склучени на организираниите пазари на МЕМО пред датумот на суспензија/престанок.
- (3) Во случај на суспензија или престанок на учеството на организираниот пазар на директен учесник согласно одредбите од овие правила, индиректниот учесник во чие име и за чија сметка тргува директниот учесник повеќе нема да може да тргува на организираниот пазар, освен ако индиректниот учесник именува друг директен учесник за свој застапник согласно нов договор за учество.

3.6.7 Право на тргување во случај на суспензија или престанок на учеството на организираниот пазар

Член 45

- (1) Согласно член 44 од овие правила трговецот на пазарот засегнат од престанокот мора да ги откаже сите налози и понуди и тој нема право да внесува нови налози.
- (2) Ако учесник на пазарот е суспендиран од тргување со поединечни или со сите договорни трансакции, учесникот на пазарот мора да ги откаже сите налози и понуди во однос на соодветните производи и не смее да внесува нови налози и понуди во системот за тргување на ООПЕЕ.
- (3) Ако учесникот на пазарот не ги откаже налозите или внесе нови налози, тогаш ООПЕЕ има право да ги откаже налозите во име на тој учесник на пазарот.
- (4) Ако некој учесник на пазарот е суспендиран, ООПЕЕ ги информира другите учесници на пазарот преку доставување на пазарно известување.

4 Договори, пазарни зони и пазарни сегменти

4.1 Договорни трансакции

Член 46

- (1) Одобрените договорни трансакции со кои се тргува на организираниот пазар се комерцијални договори за физичка испорака на електрична енергија во рамките на македонскиот пазар на електрична енергија.

4.2 Извршување на договорните трансакции

Член 47

- (1) Извршувањето налог на пазарот вклучува неотповиклива обврска на определен датум и во определено време:
 - а) за купувачот да ја преземе испораката на предметот на налогот и да изврши порамнување по дефинираната цена;
 - б) за продавачот да го испорача предметот на налогот и да прими порамнување по дефинираната цена;
- (2) На пазарот ден-однапред обврските за испорака се извршуваат по пат на номинирање на набавките или продажбите до ОЕПС и ОПЕЕ согласно правилата за пазарот на електрична енергија и правилата за балансирање.
- (3) Во случај на не совпаѓање на номинациите од ООПЕЕ и учесникот на организираниот пазар, предност има номинацијата која ја испраќа ООПЕЕ.

4.3 Котирање на договорни трансакции

Член 48

- (1) Договорните трансакции кои ООПЕЕ може да ги котира на организираниот пазар на електрична енергија се дефинирани во Законот за енергетика. Во моментот согласно закон, во надлежност на МЕМО се:
 - а) Продукти за физичка испорака и тоа на пазарот ден-однапред и на пазарот во текот на денот
 - б) Гаранции на потекло
- (2) МЕМО одлучува за воведување и/или отстранување на договорните трансакции од организираниот пазар со одобрение на одборот за организиран пазар. Спецификациите на секоја договорна трансакција се утврдени од страна на МЕМО во оперативните правила.
- (3) Гаранциите на потекло се предмет на уредување во посебни правила .

4.4 Одлука да не се отвораат договорни трансакции за тргување

Член 49

- (1) ООПЕЕ може да одлучи привремено или трајно да не отвори една или повеќе договорни трансакции за тргување без оглед на договорните трансакции дефинирани во оперативните правила. Освен во исклучителни околности, оваа одлука се доставува до учесниците на пазарот со доставување на пазарно известување најмалку 10 дена пред првично закажаниот датум за отворање на новата договорна трансакција за тргување.

4.5 Отповикување и суспензија на приемот на продукти

Член 50

- (1) ООПЕЕ може да го отповика приемот на продукти за тргување на организираниот пазар или да го суспендира тргувањето на организираниот пазар, ако е загрозувано уредното тргување на пазарот или ако тоа се смета за неопходно од која било друга важна причина. ООПЕЕ исто така може да го суспендира тргувањето во целост, само за некои пазарни сегменти или за некои договорни трансакции, доколку тоа е потребно од технички причини.
- (2) Во случај на какво било отповикување на прием на продукти или каква било суспензија на тргувањето на организираниот пазар, ООПЕЕ е должен веднаш да ги известува учесниците на пазарот. Истото важи и за секоја суспензија на тргувањето на пазарен сегмент. Ако тргувањето на одредени договорни трансакции на организираниот пазар е целосно или делумно суспендирано, за суспендираните договорни трансакции не може да се доставуваат нови налози или понуди.
- (3) Во случаите од став (1) и став (2) од овој член, сите постоечки налози и понуди ќе бидат откажани. Повторното тргување со суспендираните продукти ќе започне со период на предтргување.

- (4) Во случај на суспензија, ООПЕЕ може да издаде различни инструкции за поединечни случаи.

4.6 Територија на организираниот пазар на електрична енергија

Член 51

- (1) Договорите на организираниот пазар се склучуваат за македонскиот пазар на електрична енергија.

4.7 Пазарни сегменти

Член 52

- (1) Моментален пазарен сегмент на организираниот пазар е следниот:
- а) сегментот на пазарот ден-однапред: за склучени на пазарот ден-однапред се сметаат сите трансакции кои се реализираат на денот пред испораката до времето на затворање на номинација, како што е дефинирани со правилата за пазарот на електрична енергија и правилата за балансирање .
 - (2) Постапката за тргување на сегментот на пазарот ден-однапред претставува аукција ден-однапред, при што испораката се врши во македонскиот електроенергетски систем, односно македонскиот пазар на електрична енергија.
 - (3) Постапките за тргување за секој пазарен сегмент се опишани во оперативните правила.

5 Тргување

5.1 Принципи

Член 53

- (1) Во Поглавје 5. Тргување се прикажани заедничките одредби кои се применуваат за сите договорни трансакции со кои се тргува на организираниот пазар и за сите достапни постапки за тргување. Овој дел:
- а) ги опишува општите спецификации на налозите согласно овие постапки за тргување;
 - б) објаснува на кој начин налозите се совпаѓаат и извршуваат;
 - в) ги опишува постапките за обработка на резултатот.
- (2) Одредбите во врска со тргувањето на сегментот за пазарот ден-однапред може да се најдат во оперативните правила на организираниот пазар.

5.2 Налози

Член 54

- (1) Трансакциите на организираниот пазар се вршат преку процес на совпаѓање на налозите за понуда и побарувачка преку аукција, а по период на кумулација во кој налозите внесени во книгата на налози се акумулираат, но не се извршуваат од страна на учесниците на организираниот пазар.

Член 55

- (1) Времето за почеток и крај на тргувањето за сите продукти го утврдува ООПЕЕ во оперативните правила.
- (2) ООПЕЕ може да го продолжи или скрати времето на тргување, како и почетокот на кој било од периодите на тргување со цел да се одржат услови за уредно тргување или поради причини поврзани со системите за тргување на ООПЕЕ.
- (3) Времето за трансакции за тргување со аукција се состои од три последователни периоди:
 - а) период пред тргување
 - б) сесија на тргување
 - в) период по тргување.

Член 56

- (1) Налогот се смета дека со сигурност потекнува од учесник на организираниот пазар, ако во пораката што го содржи налогот е наведен техничкиот идентификатор на учесникот на пазарот. Техничкото прифаќање на издадениот налог од учесник на пазарот се докажува со:
 - а) прифаќање на таквата порака при тргување во име на учесникот,
 - б) внесување или одбивање во книгата на налози или
 - в) реализација на трансакција.
- (2) Упатство издадено од учесник на пазарот може да се отповика само на начин како што е дефинирано во оперативните правила.

Член 57

- (1) Налогот претставува понуда за склучување договорна трансакција, чии услови и валидност се дефинирани со овие правила. Налозите испратени до ООПЕЕ мора да го содржат особено :
 - а) идентификација како налог за поединечна договорна трансакција или налог за блок договорна трансакција, ако е применливо;
 - б) идентификација на учесникот на пазарот;
 - в) сметката за тргување на која е евидентиран налогот;

- г) ознака за пазарната зона и преносниот систем оператор;
- д) договорната трансакција со која е поврзан налогот;
- ѓ) количината;
- е) ограничување на цената;
- ж) пазарната страна (налог за купување или продавање);
- з) типот, валидноста и условите за извршување на налогот.

Член 58

- (1) Налозите може да се однесуваат само на налози со поединечна договорна трансакција.

Член 59

- (1) Книгата на налози и трансакции е анонимна.

5.3 Процес на совпаѓање на договорните трансакции

Член 60

- (1) Општите принципи, кои се применуваат за извршување на налозите на ООПЕЕ се:
 - а) извршувањето се одвива на транспарентен начин, уреден во овие правила;
 - б) извршувањето обезбедува еднакви услови за учесниците;
 - в) извршувањето е во согласност со налозите доставени од учесниците;
 - г) резултатите од аукцијата се објавуваат во разумен временски рок по затворањето на книгата на налози;
- (2) ООПЕЕ може да ги одбие резултатите за одреден учесник на пазарот пред објавувањето поради недоволни финансиски гаранции, при што по откажувањето на налозите кои ги надминуваат лимитите, аукцијата ќе се повтори.

5.4 Разно

Член 61

- (1) Засегнатите учесници на организираниот пазар се должни веднаш да го известат ООПЕЕ за секоја неисправност на техничката опрема. Во случај на техничка неисправност, ООПЕЕ или трети лица ангажирани од него ќе бидат овластени да ги преземат сите соодветни мерки за заштита или продолжување на уредно тргување или порамнување.
- (2) ООПЕЕ или трето лице ангажирано од него може:
 - а) привремено да исклучи некој или сите учесници на пазарот од тргување;

- б) да го суспендира тргувањето, или
- в) да ги избрише налозите доставени од некои или од сите учесници во тргувањето.
- (3) Мерките преземени од ООПЕЕ или трети лица ангажирани од ООПЕЕ се задолжителни за сите учесници на пазарот.
- (4) ООПЕЕ обезбедува неограничена техничка поддршка само во текот на работното време. Надвор од работното време, поддршката вклучува само мерки за отстранување на технички неисправности и ограничување на евентуална штета. Овие мерки особено се однесуваат на отстранувањето на техничките неисправности, бришењето налози доставени од некои или од сите учесници на пазарот, откажувањето на трансакции или целосно или делумно суспендирање на тргувањето.
- (5) ООПЕЕ има право да ангажира трети лица за поддршка на учесниците на пазарот, при што лицето ангажирано за таа цел ќе добие пристап до податоците за тргување на учесниците на пазарот или право да ги испита истите, само ако тоа трето лице има потпишано договор за доверливост.

Член 62

- (1) Времињата наведени во правилата и прописите се однесуваат на зоната на средноевропско време (CET) во текот на зимското сметање на времето и на зоната на средноевропското летно време (CEST) во текот на летното сметање на времето, освен ако поинаку не е наведено.

5.5 Завршни одредби

Член 63

- (1) Правилата за работа на организираниот пазар на електрична енергија стапуваат во сила, со денот на објавување во “Службен весник на Република Северна Македонија”.